

Nutaaq

Saqqummiussissut 11. august 2011-meersoq taarserpaa

(Inatsisissatut siunnersuutip oqaaseqaatitaasalu nutarternerisa kingunerisaannik allannguutit)

Ilinniarnertuunngorniartarneq pillugu Inatsisartut inatsisissaattut siunnersuut

(Ilinniartitaanermut Ilisimatusarnermullu Naalakkersuisoq)

Saqqummiussineq

Siullermeerinnineq

Ilinniarnertuunngorniartarneq pillugu Inatsisartut inatsisissaattut siunnersuut Naalakkersuisut sinnerlugit matumuuna saqqummiutissavara. Ilinniarnertuunngorniartarneq annertuumik aqqissuusseqqinnermik siunnersuut takutitsivoq.

Ilinniarnertuunngorniartarneq aqqissuusseqqinnermi sulinissamut tunngavissiaq, immikkoortumik tigusinissaq tunngavigalugit aammalu immikkoortoq ilinniartitaanerlu ataatsimut isigalugit politikikkut kissaatit maannamut nalunaarutigineqartat aallaavigalugit inatsisissatut siunnersuut pilersinneqarpoq. Aammattaaq ilinniarnertuunngorniartarneq pillugu Inatsisartut inatsisissaattut siunnersuut maannakkut ilinniarnertuunngorniartarneq taakkualu pisortaat, ilinniartitsisui ilinniartuulu suleqatigalugit suliarineqarpoq. Aammattaaq maannakkut ilisimatusarneq, misileraalluni ilinniartitsinerit aammalu soqutigisaqartut suliamut tunngassuteqartut Danmarkimilu ilinniartitaanermut ministeeriaqarfup nalunaarutaat inatsisissaq piareersarlugu suliaqarnermi tunngavigineqarput. Aqqissuusseqqinnerup ingerlanneqarnera tamaat aqqissuusseqqinneq pillugu sukumiisumik ilisimatitsissuteqartoqartarnikuvoq, ilaatigut nutaarsiassanik allakkat imaqartut, aviisini nuna tamakkerlugu saqqummertartuni aviisi paasissutissanik imalik atorlugu, radiukkut aammalu innuttaasunik ataatsimiititsisarnikkut ingerlanneqartarnikuulluni.

Ilinniarnertuunngorniartarneq aqqissuusseqqinnermi Naalakkersuisut pingaarnertut siunertaraat nunatsinni ilinniarnertuunngorniartarneq ineriartortinneqarnissaat, taamaalilluni inuusuttut amerlanerusut ilinniarnertuunngorniartarneq naammassisinnaaniassammata, tassungalu peqatigitillugu ilinniakkanik ilisimasaqalerneq nukittorsarneqassalluni, nunallu tamat akornanni ilinniartarneq pisinnaasat pigiinnarneqassallutik. Taamaalilluni aqqissuusseqqinnermi siunertaavoq ilinniarnertuunngorniartarneq ilinniartut pisinnaasaannik periarfissaannillu siuarsaassasoq ineriartortitsillunilu, inuttut atugarisatigut, kulturikkut oqaatsikkullu tunuliaqutit apeqqutaatinnagit tamarmik iluatitsilluarniassammata, sumi najugaqarnerat, suiaassusiat ukiuulu apeqqutaatinnagit.

Kalaallinik inuiaqatigiinnik ataatsimut isiginninneq aammalu ilinniartitsinermi aqqissuusinnermik immiut atasumik takorluuineq aallaavigalugit atualinnginnermi meeqqallu atuarfianni aqqissuusseqqittoqarnikuvoq. Ilinniarnertuunngorniartarneq aqqissuusseqqinneq suliniutinik taakkuninnga ingerlatitseqqinertut ilassutitullu isigineqassaaq. Ilinniarnertuunngorniartarneq suliniutit nutaat tassunga atatillugu taamaalilluni ilinniartitaanermi immikkoortut immiut atanissaat qulakkiissavaat aammalu Atuarfitsialaap kinguneranik ilinniagaqarniartut agguaqatigiissillugu ukiumik ataatsimik – marlunnik ukiukinnerunerat inissaqartinniarlugu ineriartortinniarlugulu naleqqussassallutik.

Ilinniarnertuunngorniarnarfinnik aaqqissuusseqqinnerup Kalaallit Nunaanni ilinniarnertuunngorniarnarfeqarneq tamatigoornerusoq pilersissavaa, tassani ilinniartut ataatsimut tunngaviumik ilinniarneq aallaavigalugu ilinniakkat sammivii assigiinngitsut ilinniartut ataasiakkaat pisinnaasaannik soqutigisaannillu isiginninniarfusut akornanni toqqaasinnaallutik. Ilinniarnertuunngorniarnarfinnik aaqqissuusseqqinnermi ilinniartut assigiinngiaartut piumassuseqarnerat ilikkagaqartarnerlu annertunerusumik nukittorsarneqassapput. Inatsisissatut siunnersuutikkut siunnersuutigineqarpoq ilinniarnertuunngorniarnarfeq atorneqalissasoq, "ilinniarnertuunngorniarnarfeq", taamaalilluni Kalaallit Nunaanni ilinniarnertuunngorniarnarfeq (GU), Kalaallit Nunaanni qaffasinnerusumik niuerneramik soraarummeertarneq (Hhx) aammalu qaffasinnerusumik teknikkikkut soraarummeertarneq (Htx) taarsissallugit.

Ilinniartut ataasiakkaat immikkut pisinnaasaat pisariaqartitaallu aallaavigalugit ilinniarnarfeq immikkut aaqqissuussat ilinniartitseriaatsillu immikkut ittut aaqqissuunnissaannut siunnersuut annertuumik periarfissiivoq.

Ilinniarnertuunngorniarnarfeq Kalaallit Nunaanni, Danmarkimi nunanilu allani ilinniarnarfeq aallartitsinissamut piareersarfiusussatut nalinginnaasumillu perorsaataasumik ilinniarnarfequssatut siunertaa siunnersuummi ingerlateqqinneqarpoq.

Ilinniartunngorsinnaanermut malittarisassat annertuumik allanngortinneqarnissaat aamma siunnersuutigineqarpoq. Taamaalilluni ilinniarnertuunngorniarnarfeq qinnuteqartut piffissamut ilinniartunngorfequssamut tunngatillugu ukiut marluk kingulliit iluanni meeqqat atuarfianni naammassisimanissaat imaluunniit meeqqat atuarfianni piumasaqaatit nalinginnaasut annertoqataannik ilinniarnarfeq naammassisimanissaat pillugu inatsisikkut nutaamik piumasaqaateqartoqalerpoq. Aammattaaq inatsimmi minnerpaamik piumasaqaatit aalajangersarneqartut ilaannik ilinniakkani pisinnaasanik eqqortitsinissaat piumasaqaataavoq. Piumasaqaatinut taakkununga tunngatillugu immikkut akuersissuteqartarnissaq periarfissinneqarpoq. Qinnuteqartut minnerpaamik piumasaqaatinik eqqortitsinngitsut Naalakkersuisut aaqqissugaannik nalilersugaannillu ilinniagaqalernissamut misilitsissinnaapput.

Ilinniarnertuunngorniarnarfeq aaqqissuusseqqinnermi qitiusoq tassaavoq perorsaanermi ineriartortitsinerup nukittorsarneqarnissaa, taamaalilluni ilinniartut pisinnaasaminnik misilittakkaminnillu ilinniartunngornerminni pigisaminnik ikorfartorneqarlutillu unammillerneqarniassammata. Ilinniartut qitiutillugit perorsaanissaq, ilinniarnarfeq Kalaallit Nunaanni pissutsinik ataqatigiissaarinissap aallaaviginissaa, ilinniartitsissutini tamani oqaatsit aappaattut perorsaanissaq, ilinniartitsisoqatigiinnik aaqqissuussinerup atorneqalernera aammalu ilinniartitsissutit akornanni ilinniartitsisut suleqatigiinnissaat pillugit aalajangersakkani tamanna siunnersuummi piviusunngortinneqarpoq.

Aammattaaq ilisimatusarneq tikkuussivoq ilinniartut akornanni ilinniartitsisullu akornanni atassuteqartarnerit nukittorsarneqarnerat ilinniartut ilorrisimaarnerannut taamaalilluni ilikkagaqarnissamut piumassuseqarnerannut qitiusumik pingaaruteqartoq. Ilinniartut ilinniarnarfeq, minnerunngitsumillu ilinniartut inaanni, ilorrisimaarnerat taamaalilluni suliniuteqarfivoq pingaaruteqartoq. Nutaanik pilersitsinernik allanik arlalinnik siunnersuummut oqaaseqaatini sukumiisumik allaaserineqartunik siunnersuut imaqarpoq.

Inuusuttut ilinniarnertuunngorniarnarfeq ilinniartunngornissamut qinnuteqartartut ukiuni makkunani amerliartortorujussuupput. Tamanna ajunngitsuvoq, ilinniartussanilli tiguisinnaanermut annertusarnissaa taassumalu kingunerisaanik aningaasartuuteqarnerulernissaq kingunerisussaassavaa. Taakku tassaapput init ilinniartitsiviit, ilinniartut inaanni inissat, ilinniartitsinermi atortut, ilinniartitsisut, kisiannili aamma assersuutigalugu soraarummeernermut atatillugu aningaasartuuteqarneruneq. Tassunga peqatigitillugu tamanna kinguneqarpoq

ilinniarnertuunngorniarfiit assigiinngiiaarnerusunik pisinnaasaqassasut ilinniartullu assigiinngiiaarnerusut inissaqartissallugit, tassa amerlanerit ilinniagaqartussaammata. Tamanna atuarfiit ilinniartut ilinniartoriinnassappatigit, ilinniakkaminnilu ineriartornerat qaffasissuserlu qulakkeerneqassappata perorsaanermi, inuttut atugarisatigit ilinniartitsinermilu pisinnaasanik unammillerfissaqarpoq. Ilinniartut tamassumunnga maannakkut naammattumik naleqqussarnikuunngillat, taamaammallu unammilligassat taakku suliniuteqarfigineqarnissaannut sakkut aaqqissuusseqqinnermi eqqarsaatigineqarnikuupput.

Taamaatiinnartartut pillugit ajornartorsiut ilinniarnertuunngorniarfinni aamma atuuppoq, tassani ilinniartut 24 %-ingajaat 2010-mi ilinniarnertuunngorniarnerminnik unitsitsiinnarput. Kisitsisinngorlugit ukiumut ilinniartut 250-it missaat, taakkunanngalu minnerpaamik 20 %-it ilinniakkap assingani allaniluunniit ilinniartunngornissamik qinnuteqartarput. Taamaatiinnarneq aningaasartuutaasartorujussuuvoq, ilinniartunut ataasiakkaanut inuiaqatigiillu ataatsimut isigalugit. Ajornartorsiut tamanna unammilligassat arlallit ilagiinnarpaat ilinniarnertuunngorniarfiit aaqqiivigisassa, tamannalu inatsisissatut siunnersuummi aammalu aningaasatigit kingunissaani eqqarsaatigineqarnikuuvoq.

Inatsisissatut siunnersuutip aammalu ilinniarnertuunngorniarfinnik tigusinerup kingunerannik, arlalinnik pisariaqartunik suliniuteqarnissaq pisariaqartinneqarpoq. Tamakku siunnersuummut oqaaseqaatini annertunerusumik allaaserineqarput.

Siunnersuut piffissami 25. majimiit 29. junimut 2011 tusarniutigineqarnikuuvoq. Tusarniaaneq siunnersuummi ikittunik allannguuteqarnermik kinguneqarpoq, taakkulu siunnersuummut oqaaseqaatini annertunerusumik allaaserineqarput. Aningaasatigit sinaakkutit killeqartut eqqarsaatigalugit Naalakkersuisut siunnersuutip akuerineqarnerani ingerlatanik nutaanik annertusisanillu sukumiisumik nalilersuisariaqarnikuupput, aningaasalersuinissamillu pisariaqartitat annertuumik annikillisinneqarnerannik tamanna kinguneqarpoq. Tamanna pivoq aaqqissuusseqqinnermi qulliunerusumik anguniagaq aallaavigalugu maannakkullu ilinniarnertuunngorniarfitta unammilligassaat aallaavigalugit immikkoortut suut suliniuteqarnissamik pisariaqartitsiviunerpaajunerannik sukumiisumik isumaliutersuuteqarneq tunngavigalugu. Tassani aamma ilaapput ilinniarnertuunngorniarfintut immikkoortunullu allanut aningaasaliissutini pioreersuni pisariillisaataasinnaasunik isumaliutersuuteqarneq.

Aammattaaq inissat pissutigalugit ilinniartunngorsinnaanermut malittarisassat allanngortinneqarnissaat pisariaqarnikuuvoq, taamaalilluni ilinniartut inatsimmi piumasaqaatinik eqqortitsisut kisimik ilinniartunngornissamik piumasaqaateqarsinnaallutik

Naalakkersuisut isumaqarput ukiuni aggersuni ilinniarnertuunngorniarfimmi anguniagaqarluni tulleriissaarillunilu suliniuteqarnissaq nunatta siunissaanut pingaaruteqarluinnartoq. Taamaalilluni ki-nguaariinni inuusuttut nunamik ingerlatitseqqittussaapput. Ilinniarnertuunngorniarneq ingerlaqqilluni ilinniarnissamut annertuumik tunngaviuvoq aammalu inuusuttortatta siunissami imminnut pilersornissaannut piumasaqaataalluni, kisiannili aamma nunatta atorfinnik qaffasinnerusumik ilinniagaqarsimanissamik piumasaqaateqarfiusunik imminut pilersornerulernissaanut piumasaqaataalluni.

Taamatut oqaaseqarlunga siunnersuut Inatsisartunut suliassanngortippara.